

สมถวิปัสสนาในพระไตรปิฎก ตอนที่ ๔๗

สุภีร์ ทุมทอง

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

กรรมฐาน

๑. กายคตาสติ
๒. อานาปานสติ
๓. มรณสติ
๔. พุทธานุสสติ
๕. ธรรมานุสสติ
๖. สังฆานุสสติ
๗. สีลานุสสติ
๘. จาคานุสสติ
๙. เทวตานุสสติ
๑๐. อุปสมมานุสสติ

๑. ความสำคัญ คุณค่า และอานิสงส์

- ๙.๑.๑ เชื่อว่าไม่ท้งฆานและทำตามคำสอนของพระศาสดา
- ๙.๑.๒ เป็นไปเพื่อเบือหน่ายโดยส่วนเดียว..นิพพาน
- ๙.๑.๓ เป็นธรรมที่ควรเจริญ
- ๙.๑.๔ เป็นเครื่องอยู่โดยมากของอริยสาวก
- ๙.๑.๕ ทำให้จิตออกจากกามคุณ
- ๙.๑.๖ เชื่อว่าเป็นผู้อยู่ร่วมกับศีลเป็นต้น

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

เทวตานุสสติ ภาเวตุกามาเนน ปน อริยมคฺควเสน
สมุทาคเตหิ สหฺธาทีหิ कुณ्हि समन्नาคเตन ภาวิตพप्प.
ตโต รโหคเตน ปฏิสฺสลิเนน สนฺติ เทวา จาตุम्मหาราชिका...
ตถารูปา ปญญา สํวิชชตีติ เอวํ เทวตา สกฺขिภูจाने
จเปตฺวา อตฺตโน สหฺธาทีकुणा अनुसฺसริत्तพฺพา
(วิสุทฺธิ.)

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

อิธ วิสาখে อริยสาวโก เทวตา อนุสฺสรตี

“**สนฺติ เทวา** จาตุम्मหาราชิกา, สนฺติ เทวา ตาวตีสา,
สนฺติ เทวา ยามา, สนฺติ เทวา ตุสิตา, สนฺติ เทวา นิมมานรตี
โน, สนฺติ เทวา ปรนิมมิตวสวตฺตีโน,
สนฺติ เทวา พุรหมกายิกา, สนฺติ เทวา ตทุตฺตริ,
ยถารูปาย สทฺธาย สมนฺนาคตา ตา เทวตา
อิโต จุตา ตตฺถุปปนฺนา, มยหํปี ตถารูปา **สทฺธา** สํวิชฺชตี.

(อ.ติก. ๒๐/๗๑ อุโปสถสูตร)

๒. วิธีการเจริญทวารานุสสติ

ยถารูปเน สึเลน สมนุณาคตา ตา ทเวตา อีโต จุตา ตตฤปปนุณา,
มยหึปี ตถารูปึ **สีลั** สัวิชชตี.

ยถารูปเน สุตေန สมนุณาคตา ตา ทเวตา อีโต จุตา ตตฤปปนุณา,
มยหึปี ตถารูปึ **สุตั** สัวิชชตี.

ยถารูปเน จาเคน สมนุณาคตา ตา ทเวตา อีโต จุตา ตตฤปปนุณา,
มยหึปี ตถารูปึ **จาโค** สัวิชชตี.

ยถารูปาย ปณณาย สมนุณาคตา ตา ทเวตา อีโต จุตา ตตฤปปนุณา,
มยหึปี ตถารูปา **ปณณา** สัวิชชตี” ตี.

(อ.ติก. ๒๐/๗๑ อุโปสถสูตร)

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

ตสฺส อตฺตโน จ ตาสณฺจ เทวตานํ สทฺธณฺจ สีลณฺจ
สุตณฺจ จาคณฺจ ปณฺณณฺจ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสึทฺติ,
ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ,
เย จิตฺตสฺส อุปกุกิลเสสา, เต ปหฺียนนฺติ,
เสยฺยถาปิ วิสาখে อุปกุกิลฺลิจฺจสฺส ชาตฺรฺรูปสฺส อุปกุกเมน
ปริโยทปนา โหติ.

(อ.ติก. ๒๐/๗๑ อุโปสถสูตร)

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

อัยมฺ วุจฺจติ วิสาเษ อริยสาวโก เทวตฺโปสณํ อุปวสติ,
เทวตาหิ สหธิํ สํวสติ, เทวตา อารพฺภ จิตฺตํ ปสึทติ,
ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ,
เย จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสสา, เต ปหฺยณฺติ.

(อ.ติก. ๒๐/๗๑ อุโปสถสูตร)

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

ปณฺจิมานิ ภิกฺขเว ธนานิ. กตมานิ ปณฺจ.

สทฺธารณํ สีลธณํ สุตฺตธณํ จาคธณํ ปณฺณารณํ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว สทฺธารณํ.

อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก สทฺโธ โหติ,

สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพรธี “อิติปิ โส ภควา

อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ... สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา”ติ.

อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธารณํ.

(อ.ปณฺจก. ๒๒/๔๗ ธนสุตฺต)

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

กตมณฺจ ภิกฺขเว สีลธนํ.

อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ..

สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏฺวิโรโต โหติ.

อิทํ วุจฺจตี ภิกฺขเว สีลธนํ,

(อ.ปณจก. ๒๒/๔๗ ฅนสูตฺร)

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

กตมณฺจ ภิกฺขเว **สูตรํ**.

อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก พหุสฺสุโต โหติ สูตรโร สุตสนฺนิจโย,

เย เต ชมฺมา อาทิกฺลยาณา มชฺฌมกฺลยาณา

ปรียោसानกฺลยาณา สาทถํ สพฺยณฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ

ปริสุทฺธํ พุรหมจฺริยํ อภิวทฺนติ,

ตถารูปาสุส ชมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา

มนฺसानุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิจิยา สุปฺปฏิวิทฺธา.

อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว **สูตรํ**.

(อ.ปญจก. ๒๒/๔๗ ฅนสูตร)

๒. วิธีการเจริญเทวตานุสสติ

กตมณฺจ ภิกฺขเว **จาครนํ**.

อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก วิคตมลมฺจเฉเรน เจตสา

อकारํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาโค ปยตฺตปาณิ

โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต.

อิทํ วุจฺจตี ภิกฺขเว **จาครนํ**.

(อ.ปญจก. ๒๒/๔๗ ฌนสูตร)

๒. วิธีการเจริญทวารานุสสติ

กตมณฺจ ภิกฺขเว **ปณฺณารณํ**.

อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปณฺณวา โหติ

อุทฺยตุถคามินิยา ปณฺณาย สมฺนุนาคโต

อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา.

อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปณฺณารณํ.

(อ.ปณฺจก. ๒๒/๔๗ ฅนฺสูตฺร)

อานิสงส์ของเทวตานุสสติ

อิมญจ ปน เทวตานุสสติมนุยุตโต ภิกขุ

(๑) เทวตานํ ปิโย โหติ มนาโป

(๒) ภิโยโส มตตาย สหธาทีเวปุลลํ อธิคจจติ

(๓) ปตีปามุชชพหุโล วิหริติ

(๔) อุตฺตริ อปฺปฏีวิชณฺนโต ปน สุกฺติปรายโน โหติ.

(วิสฺุทธิ.)

กรรมฐาน

๑. กายคตาสติ

๒. อานาปานสติ

๓. มรณสติ

๔. พุทธานุสสติ

๕. ธรรมานุสสติ

๖. สังฆานุสสติ

๗. สีลานุสสติ

๘. จาคานุสสติ

๙. เทวตานุสสติ

๑๐. อุปสมมานุสสติ

๒. วิธีการเจริญอุปสมานุสสติ

อุปสมานุสสติ ภาเวตุกามาเนน รโหคเตน ปฏิสลลีเนน
ยาวตา ภิกฺขเว ฌมฺมา สงฺขตา วา อสงฺขตา วา..

นิพพานนฺติ เอวํ สพฺพทกฺขุปสมสงฺขาตสฺส

นิพพานสฺส คุณา อานุสฺสริตพฺพา.

(วิสุทฺธิ)

๒. วิธีการเจริญอุปสมานุสสติ

ยาวตา ภิกขเว ฐมา สงขตา วา อสงขตา วา,
วิราโค เตสํ อคฺคมกฺขายตี, ยทฺทํ มทนิมมทโน
ปีปาสวินโย อาลยสมุคฺชาโต วฏฺฏุปฺจเฉโท
ตณฺหกฺขโย วิราโค นโรโร นีพพานํ.

(อ.จตุกก. ๒๑/๓๔ อัคคัปปสาทสูตร)

๒. วิธีการเจริญอุปสมานุสสติ

อสงขตํ อนตํ อนาสวํ สจฺจณฺจ ปารํ นิปฺณํ สุทฺททสํ
อชชชฺรณตํ ฐวํ อปฺโลกิณํ อนิทสฺสนํ นิปฺปณฺจสนตํ.
อมตํ ปณฺีตณฺจ สีวณฺจ เขมํ ตณฺหากุขโย อจฺจริยณฺจ อพฺภุตํ
อนีติกํ อนีติกธมฺมํ นิพฺพานเมตํ สุขเตน เทสีตํ.
อพฺยาปชฺโณม วิราโค จ สุทฺธิ มุตฺติ อนาลโย
ทีปํ เลณณฺจ ตาณณฺจ สรณณฺจ ปฺรายนํ.

(สํ.สพฺา. ๑๘ อสงขตสํยุตฺต)

อานิสงส์ของอุปสมานุสสติ

อิมภจ ปน อุปสมานุสสติมนุยุตโต ภิกขุ

(๑) สุขํ สุปติ (๒) สุขํ ปฏิพุชฌมติ

(๓) สนตนิทริโย โหติ (๔) สนตมานโส

(๕) ทิโรตตปสมนนาคโต

(๖) ปาสาทิโก

(๗) ปณิตาธิมุตติโก

(๘) สพรหมจารีนํ ครุ จ ภาวนีโย จ

(๙) อุตฺตริ อปฺปฏิวิชฌนฺโต ปน สุกฺติปรายโน โหติ.

(วิสฺทฺธิ.)

สวัสดีครับ